

Ngā Moemoeā ki te Reo

nā Brenda Soutar, nō Ngāti Awa me Ngāti Porou

Nō te Whiringa-ā-nuku nei ka emiemi te hunga tōngakingaki ki tō tātau reo rangatira ki roto o Te Papa i oea, i runga i te karanga a Tautāwhi. Ko Ngā Moemoeā ki te Reo te ingoa i huaina hei whakakaupapa i ngā kauhau reo Māori. Kua kotahi tau noa iho a Tautāwhi e tū ana, ā, kāre anō kia mārō te haere, nā reira, he koanga ngākau nō mātau te whakakaotanga mai o tōna 80 tāngata e hiahia ana kia moea te reo, pō te ao, ao te pō.

I whakaritea te hui nei hei whakatairanga i te reo, hei hiki i te wairua o te tangata e whakakahangia ai tēnā ki tāna kaupapa whakaora reo, tēnā ki tāna. E tika ana kia whakamihia te ngaio, te matatau o ngā kōkō tatakī, nā rātau te whakaaro nei i tutuki. He kaikauhau kaiaka, he ranga wairua ki a mātau ngā pia o te reo. I hākaritia te reo e te kaiwhakauru, i weria ki roto i

ngā taringa, titi tonu ki te manawa.

Nā Tīmoti Kāretu ngā kōrero i wāwāhi ki ngā waiata whakangahau a te hunga mate, ā, nā tō tātau Toihau, nā Erima Henare ngā kōrero i whakakapi. Hei whakakikī, nā Te Haumihiata Mason rātau ko Pānia Papa, ko Toni Waho ō rātau whakaaro, ā rātau kaupapa kōrero i whakapuaki. He kōrero whakamere tā Te Haumihiata mō ngā uauatanga o te tuhi i te papakupu kei te reo Māori katoa āna kōrero. Ko tā Pānia mō te reo Māori i te ao pāpāho me te whakaora reo mā roto mai i ngā hōtaka pouaka whakaata. Ko tā Toni Waho he whakamārama i pēhea tā tōna whānau o Mana Tamariki (he kōhanga reo, he kura kaupapa Māori, he wharekura hoki), i huri ai i roto i ngā tau kia noho tonu ko te reo o te whānau te tino aronga, mātua mai, tamariki mai.

Kāti, e kore e

pau ngā mihi ki ngā reo, ki ngā mana katoa, nā koutou i whakaae mai ki te eke i tēnei waka kia pai ai tana terenga tuatahi ki te moana. Mā te Reo, tēnā rawa atu koutou katoa. Nā koutou i māmā ake ai te pīkau i ngā utu.

Hei whakakapi, ka tikina ko ngā kupu a Tīmoti ki a Tautāwhi mō te raranga haere i te kaupapa nei:

“Tērā pea i te mea kua mānutia nei e kōrua tō tātau waka reo, mā ētahi atu e toro mai ki te kakau o te hoe kia ū ai te waka nei ki tēnā rohe, ki tēnā rohe puta i tō tātau motu. Inā whakakukū, kātahi tā tātau kaupapa ka tino rangatira kē atu, ā, nāwai i tai rere kua tino pari mai anō, nāwai i ripo kau noa kua waipuke, kua parawhenua mea! Heoi anō, mā te aha i te punua wawata noa, nē hā, e kare mā?”

Ka whakapuakina ngā moemoeā

Ko Brenda Soutar, ko Hūhana Rokx, ko Erima Henare

Tai timu, tai pari

nā Nātana Takurua, nō Te Whānau a Ruataupare ki Tokomaru

KUA TAU MAI TE TAU 2007.

He aha rā ōna whakakitenga, ōna whakakatanga me ōna whakarerekētanga?

Me aha rā te tangata?

Mā muri ka tika a mua.

Me hoki whakamuri ngā whakaaro kia whanake whakamua ai?

Kotahi wiki Pākēhā e toe ana ka kiia ai kua tau mai te tau ki tōna okinga.

Auē e te tau, me mihi rānei, me tangi rānei?

Kua hipa a Nanahi, kei tua a Pōpō.

Ko nāianeī rā he koha.

Me aha rā te tangata?

Me utu te kino ki te pai.

Me aroha ki ngā tāngata katoa.

Me reo Māori i ngā wā katoa, i ngā wāhi katoa.

Me whakarangatira te tino rangatiratanga o ngā rangatira.

Tōia, kūmea te waka kia ū ai ki uta.

Ki okioki, tōia te waka.

Ki okioki, tōia te waka.

Kua ea!

